Azərbaycan Respublikasında demoqrafiya və əhali sakinliyinin inkişafı sahəsində Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikasında demoqrafik proseslərin ölkənin sosial-iqtisadi strategiyasına uyğun inkişafına nail olmaq, əhalinin orta ömür yaşını artırmaq, ana və uşaqların sağlamlığını, ailələrin möhkəmləndirilməsini və miqrasiyanın tənzimlənməsini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram:**

1. «Azərbaycan Respublikasında demoqrafiya və əhali sakinliyinin inkişafı sahəsində Dövlət Proqramı» təsdiq edilsin.

2. Müəyyən edilsin ki, Dövlət Proqramının icrasının əlaqələndirilməsini Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi həyata keçirir.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu sərəncamla təsdiq olunan Dövlət Proqramının icrasını təmin etmək üçün zəruri tədbirlər həyata keçirsin.

4. Bu sərəncam dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İlham ƏLİYEV.

Bakı şəhəri, 11 noyabr 2004-cü il.

№ 517.

«Azərbaycan» qəzetində dərc edilmişdir (12 noyabr 2004-cü il, № 264) («LegalActs» LLC).

«Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu»nda dərc edilmişdir (30 noyabr 2004-cü il, № 11, maddə 940) («LegalActs» LLC).

18 iyul 2005-ci il tarixli, 260 nömrəli; 27 sentyabr 2006-cı il tarixli, 466 nömrəli; 2 fevral 2007-ci il tarixli, 521 nömrəli; 6 mart 2008-ci il tarixli, 719 nömrəli; 14 aprel 2009-cu il tarixli, 81 nömrəli; 10 fevral 2010-cu il tarixli, 216 nömrəli; 15 fevral 2011-ci il tarixli, 381 nömrəli; 14 may 2014-cü il tarixli, 164 nömrəli; 16 avqust 2016-cı il tarixli; 6 sentyabr 2016-cı il tarixli, 1027 nömrəli Fərmanlara əsasən əlavələr və dəyişikliklərlə («LegalActs» LLC).

Azərbaycan Respublikasında demoqrafiya və əhali sakinliyinin inkişafı sahəsində Dövlət proqramının çərçivəsində həyata keçiriləcək

Tədbirlər

Sıra №-si	Tədbirin adı	İcraçılar	İcra müddəti (illər üzrə)	Gözlənilən nəticə
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. Doğum səviyyəsinin optimallaşdırılması				
Respublika üçün optimal olan tam ailə tipinin formalaşdırılması				
1.1	Stasionarlarda, qadın məsləhətxanalarında, müvafiq profilli müəssisələrdə, təhsil müəssisələrində nikah və ailə, hamiləlik, ailədə uşaqların optimal sayı, yeni doğulmuş uşaqlara qulluq, hamiləliyin profilaktikası və optimallaşdırılması tələb olunan məsələlər üzrə mütəmadi olaraq mühazirələrin və söhbətlərin təşkil edilməsi	Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi (bundan sonra — Səhiyyə Nazirliyi), Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi (bundan sonra — Təhsil Nazirliyi)	mütəmadi	Qadınların səhhətinin yaxşılaşdırılması, süni uşaqsalmaların səviyyəsinin azaldılması və intergenetik intervalların çoxaldılması
1.2.	Ailə planlaşdırılması xidmətinin inkişafı	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2008	Ailə möhkəmliyinin yüksəldilməsi, ailə-nikah münasibətlərinin səmərəliləşdirilməsi
1.3.	Bakı şəhərinin müvafiq tibb müəssisələrində androloji xidmətlərin yaradılması	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2008	Kişilərdə sonsuzluğun profilaktikası və müalicəsi
1.5	Bakı şəhərində Mamalıq və ginekologiya ETİ nəzdində süni inseminizasiya laboratoriyasının təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2005	Doğum sayı səviyyəsinin tənzimlənməsi və ailənin möhkəmləndirilməsi
1.6	Doğum və ölüm qeydiyyatı vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə Azərbaycan	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi	2004 — 2005	Doğum və ölüm qeydiyyatı vəziyyətinin yaxşılaşdırılması,

	Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi, Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi arasında qlobal informasiya şəbəkəsinin yaradılması	(bundan sonra — Statistika Komitəsi), Səhiyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi		qeydiyyatdan kənarda qalma hallarının minimuma endirilməsi
2. Analıq və uşaqlılığın mühafizəsi				
2.1 Dölün antenatal mühafizəsi, qadın orqanizminin reproduktiv funksiyasının pozulmasının profilaktikası				
2.1	Cinsi inkişafdakı kənara çıxmaların vaxtında aşkarlanması, sağlamlıq vəziyyətinə görə “risk qruplarının” (sonradan müalicə etmək şərtilə) ayrılması məqsədilə poliklinikaların yeniyetmə kabinetlərində yeniyetmə qızların dispanser müayinəsi ilə əhatə olunmasının təmin edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Ginekoloji xəstəliklərin profilaktikası, sağlam analığın formalaşması
2.2	*Təhsil müəssisələrində* cinsi həyat haqqında məlumat kompaniyasının həyata keçirilməsi	Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	daima	Ginekoloji xəstəliklərin profilaktikası, sağlam analığın formalaşması
2.3	Qadın məsləhətxanaları və mərkəzi rayon xəstəxanaları tərkibində hamiləliyin və ekstragenital xəstəliklərin ağır olmayan patologiya formaları olan qadınlar üçün müvafiq gündüz stasionarlarının təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Hamiləliyin və doğumun uğurla başa çatdırılması və ana ölümünün aradan qaldırılması
2.4	Ana və uşaq patologiyasının (düşüklərin, hamiləliyin ikinci yarısının toksikozunun, ekstragenital patologiyanın və s.) yüksək riski olan hamilə	Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004 — 2008	Hamiləliyin və doğumun uğurla başa çatdırılması və ana ölümünün aradan qaldırılması

	qadınların hospitalizasiyası üçün respublikanın ayrı-ayrı regionlarında müvafiq tibb müəssisələrində perinatal xidmətin təşkil edilməsi			
2.5	Hamilə qadınların irsi patologiyasının aşkarlanması üzrə kompleks skrininq proqramının işlənib hazırlanması və tətbiq edilməsi:	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2008	Anadangəlmə qüsur və irsi xəstəliklər nəticəsində baş verən uşaq xəstəliklərinin və ölümünün azaldılması. Yeni doğulmuş uşaqların səhhətinin yaxşılaşdırılması
	tibbi-genetik məsləhətləşmənin göstəricisi üzrə sitogenetik, biokimyəvi, molekul-genetik tədqiqatların aparılması;			
	xromosom xəstəliklərinin aşkarlanması üçün hamilə qadınlarda ikinci trimestrdə zərdabda alfa-protein səviyyəsinin təhlili;			
	inkişafın anadangəlmə qüsurlarının diaqnostikası üçün hamiləliyin 18 — 23 — 24-cü həftələrində hamilələrin ultrasəs müayinəsinin təşkil edilməsi			
2.6	Anadangəlmə və irsi patologiyası olan ailələrin dispanserləşdirilməsinin, uşaq doğumu zamanı perspektiv tibbi-genetik məsləhətləşmənin, inkişafı anadangəlmə qüsurlu uşaqları olan qadınların müayinəsinin təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Anadangəlmə qüsur və irsi xəstəliklər nəticəsində baş verən uşaq xəstəliklərinin və ölümünün azaldılması. Yeni doğulmuş uşaqların səhhətinin yaxşılaşdırılması
2.7	Hamiləliyin erkən müddətlərində perinatal diaqnostikanın müasir metodlarının tətbiq	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Anadangəlmə qüsur və irsi xəstəliklər nəticəsində baş verən uşaq xəstəliklərinin

	edilməsi			və ölümünün azaldılması. Yeni doğulmuş uşaqların səhhətinin yaxşılaşdırılması
2.2 Yeni doğulmuş uşaqların sağlamlığının mühafizəsi				
2.2.1	Respublikanın şəhər və rayonlarının çoxprofilli xəstəxanalarında ekstragenital patologiyası (hamiləliyin 28-ci həftəsinə qədər) olan hamilə qadınların vaxtında hospitalizasiya edilməsi üçün lazımi şəraitin yaradılması	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Anadangəlmə qüsur və irsi xəstəliklər nəticəsində baş verən uşaq xəstəliklərinin və ölümünün azaldılması. Yeni doğulmuş uşaqların səhhətinin yaxşılaşdırılması
2.2.2	Hamilə qadınlara, yeni və vaxtından qabaq doğulmuş uşaqlara təxirəsalınmaz yardımın göstərilməsi üçün respublikanın bütün şəhər xəstəxanalarının zəruri avadanlıqlarla təchiz olunması	Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004 — 2005	Qadın və uşaqlara təxirəsalınmaz yardımın yaxşılaşdırılması. Perinatal ölümün azaldılması
2.2.3	Respublika klinik xəstəxanasının nəzdində olan sanitar aviasiyası şöbəsində səyyar neonatoloq briqadasının təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Yeni doğulmuş uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılması, yeni doğulmuş uşaqlar arasında xəstələnmələrin profilaktikası, uşaq ölümünün azaldılması
2.2.4	Respublikanın rayon və şəhərlərinin müvafiq tibb müəssisələrində yeni doğulmuş uşaqlar üçün reanimasiya və intensiv terapiya şöbələrinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004 — 2008	Yeni doğulmuş uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılması, yeni doğulmuş uşaqlar arasında xəstələnmələrin profilaktikası, uşaq ölümünün azaldılması
2.2.5	Respublikanın şəhər və rayonlarının uşaq xəstəxanaları nəzdində yeni və vaxtından qabaq doğulmuş uşaqlar üçün şöbə şəbəkələrinin	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Yeni doğulmuş uşaqların sağlamlıqlarının yaxşılaşdırılması, yeni doğulmuş uşaqlar arasında

	(onlara olan tələbatın tam ödənilməsinə qədər) yaradılmasının inkişafı və analar üçün xüsusi otaqların ayrılması			xəstələnmələrin profilaktikası, uşaq ölümünün azaldılması
2.2.6	Doğum evlərində analara "Uşağın sağlamlıq pasportu"nun və "Analara məsləhət kitabçası"nın verilməsinin təmin edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004-cü ildən başlayaraq	Təbii qidalanmanın qorunub saxlanılması və uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılması
2.3. Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının mühafizəsi				
2.3.1	İlk növbədə çoxuşaqlı ailələrə xidmət edilməsi, erkən yaşlı uşaqlara ev şəraitində bütün sağlamlaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün pediatrik sahələrə əlavə sahə tibb bacıları vəzifələrinin daxil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.2	Bütün uşaq ambulator-poliklinika müəssisələrində sağlam uşaq kabinetlərinin təşkili	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.3	Uşaq ambulator-poliklinika müəssisələrinin iş praktikasına vahid şəkilə salınmış və ailənin maddi-məişət şəraiti, hamiləliyin keçməsi, yeni doğulan dövrdən başlayaraq risk qrupunun ayrılması haqqında məlumat daxil olmaqla, uşağın inkişaf tarixi formasının tətbiq edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.4	Uşaq poliklinikalarının iş praktikasına ağciyər, qastroenteroloji, böyrək və s. xəstəliklərin inkişafı üzrə risk qrupu uşaqlarının təbəqələşdirilmiş	Səhiyyə Nazirliyi	2004-cü ildən başlayaraq	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi

	müayinəsinin tətbiq edilməsi			
2.3.5	Avtomatlaşdırılmış məlumat-idarəedici dispanser müayinə sisteminin işlənib hazırlanması və Bakı şəhəri uşaq tibbi-profilaktika müəssisələrinin iş praktikasına tətbiq edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.6	Yay aylarında bronx-ciyər patologiyası olan uşaqların mövsümi reabilitasiyasının təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.7	Uşaq poliklinikalarında bərpaedici müalicə kabinetləri şəbəkələrinin inkişaf etdirilməsi, bronx-ciyər patologiyası olan uşaqların fizioterapevtik və balneoloji müalicəsi, müalicəvi idman və s. bərpaedici müalicə üsullarının və eləcə də fon xəstəliklərinin profilaktikası və müalicəsinin inkişaf etdirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.8	Pulmonoloji və allerqoloji profilli uşaq sanatoriyaları şəbəkəsinin respublikanın tələbatına uyğun genişləndirilməsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.9	Bronx-ciyər patologiyası risk qrupundan olan və kəskin pnevmoniya keçirmiş uşaqlar üçün ərazi uşaq poliklinikalarında məsləhət xarakterli qəbulların təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Erkən yaşlı uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.10	Uşaq poliklinikalarında	Səhiyyə Nazirliyi	2004 —	Uşaqların

	“Evlərdə uşaqlara təxirəsalınmaz tibbi yardım məntəqələrinin” təşkil edilməsi		2005	təxirəsalınmaz vəziyyətlərində ölüm nəticələrinin qarşısının alınması
2.3.11	Ünvanlılıq prinsipi əsasında yoxsul ailələrdə bir və iki yaşlı uşaqlar üçün pulsuz uşaq qidasının verilməsinin təmin edilməsi	Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti (bundan sonra — Nazirlər Kabineti), Səhiyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının *İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi (bundan sonra — *İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi)	daima	Uşaqların sağlamlığı və harmonik inkişafı üçün optimal şəraiti təmin etmək məqsədilə sağlam və xəstə uşaqların qidalanmasının təşkilinin yaxşılaşdırılması
2.3.12	Bakı şəhərində uşaq qidasının istehsalı üzrə sənaye müəssisəsinin tikilməsi və istifadəyə verilməsi	Nazirlər Kabineti, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Uşaqların sağlamlığı və harmonik inkişafı üçün optimal şəraiti təmin etmək məqsədilə sağlam və xəstə uşaqların qidalanmasının təşkilinin yaxşılaşdırılması
2.3.13	Məktəbəqədər müəssisələrdə uşaq qidasının tərkibinin yaxşılaşdırılması məqsədilə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi	İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi	2004 — 2005	Uşaqların sağlamlığı və harmonik inkişafı üçün optimal şəraiti təmin etmək məqsədilə sağlam və xəstə uşaqların qidalanmasının təşkilinin yaxşılaşdırılması
2.3.14	Uşaq təhsil-tərbiyə müəssisələrinə gedən uşaqların qidalanmasının, sağlamlığının möhkəmləndirilməsinə və xəstələnmə hallarının azaldılmasına yönəldilən digər sağlamlaşdırıcı tədbirlərin təşkilinə nəzarətin gücləndirilməsi	Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, *İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi	daima	Uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
2.3.15	Şagirdlərin travmatizminin	Səhiyyə Nazirliyi, Təhsil	daima	Uşaqların sağlamlığının

	profilaktikasına və vaxtında tibbi müayinənin keçirilməsinə xüsusi diqqət yetirmək şərtilə, onların peşə hazırlığı prosesində sağlamlıqlarının, həyatının və əməyinin mühafizəsinin, gigiyenik tərbiyəsinin təmin olunmasına istiqamətləndirilmiş tədbirlərin yerlərdə həyata keçirilməsinə tibbi nəzarətin gücləndirilməsi	Nazirliyi		möhkəmləndirilməsi
2.4. Ailənin sanitar mədəniyyətinin və gigiyenik tərbiyəsinin yüksəldilməsi				
2.4.1	Qadın məsləhətxanaları nəzdində “Atalar məktəbi”nin təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Uşaqların səhhətinin möhkəmləndirilməsi və qorunması məsələlərində ailə mədəniyyətinin yüksəldilməsi
2.4.2	Sağlam həyat tərzi, uşaqlara qulluq, səmərəli qidalanma, uşaqların əmizdirilməsi və səhhətinin möhkəmləndirilməsi üzrə broşüra və plakat şəklində, sanitar-maarifçilik materiallarının işlənib hazırlanması və nəşr edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının *Gənclər və İdman* Nazirliyi (bundan sonra — Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi), kütləvi informasiya vasitələri	daima	Uşaqların səhhətinin möhkəmləndirilməsi və qorunması məsələlərində ailə mədəniyyətinin yüksəldilməsi
3. Gənc ailə və nikahların davamlılığının artırılması				
3.1. Gənc ailələrin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması				
3.1.1	Mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılmasına ehtiyacı olan gənc ailələrə, xüsusilə sərhədyanı bölgələrdə, güzəştli kreditlərin verilməsi mexanizminin yaradılması və həyata keçirilməsi	*İqtisadiyyat* ~~*və Sənaye*~~ Nazirliyi, *Gənclər və İdman* Nazirliyi, *Mərkəzi Bank*, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004-cü ildən başlayaraq	Gənc ailələrin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması
3.1.2	Şəxsi mənzil tikilişi	yerli icra	2004 —	Gənc ailələrin mənzil

	üçün kənd yerlərində gənc ailələrə torpaq sahələrinin verilməsinin təmin edilməsi	hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələri cəlb etməklə	2008	şəraitinin yaxşılaşdırılması
3.1.3	Ali və orta ixtisas məktəblərinin yataqxanalarında ailəli tələbələrin ayrı otaqla təmin edilməsi	Təhsil Nazirliyi	2004 — 2008	Gənc tələbə ailələrinin möhkəmləndirilməsi
3.1.4	Çadır şəhərciklərində və yataqxanalarda müvəqqəti məskunlaşmış, ailə qurmaq istəyən gənclərin ayrıca yaşayış sahəsi ilə təmin edilmələri üçün tədbirlərin görülməsi	yerli icra hakimiyyəti orqanları	mütəmadi	Gənc ailələrin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması
3.2. Gənc ailələrin maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması və onların istirahət və asudə vaxtının təşkili				
3.2.1	Unvanlılıq prinsipi əsasında yoxsul ailələr üçün aşağıdakı yardımların təşkili:	Nazirlər Kabineti, Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi (bundan sonra — Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi)	2004-cü ildən başlayaraq	Yoxsulluğun səviyyəsinin azaldılması, gənc ailələrin inkişafı
	uşağa lazım olan ləvazimatın alınması üçün analara uşaq doğulduqdan sonra birdəfəlik müavinətin verilməsi;			
	uşaqlara idman forması və məktəb ləvazimatlarının alınması üçün valideynlərdən birinə müavinətin verilməsi;			
	abonement xidməti əsasında üç yaşına qədər uşaqların uşaq qidası ilə təmin edilməsi			
3.2.2	Şəhər və rayonların	*Gənclər və*	mütəmadi	Uşaqlı gənc ailələrin

	idman təqvimlərinə gənc ailələr üçün idman-sağlamlıq tədbirlərinin həyata keçirilməsinin daxil edilməsi	*İdman* Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları		sağlamlığının möhkəmləndirilməsi və istirahətinin səmərəli təşkili
3.2.3	*Məktəbəqədər təhsil* müəssisələrində zəif və tez-tez xəstələnən uşaqların sağlamlığının möhkəmləndirilməsi məqsədilə sanator tipli bağçaların yaradılması. Mədəniyyət və istirahət parklarında ailə istirahəti günlərinin keçirilməsi	Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları, qeyri-hökumət təşkilatları	mütəmadi	Uşaqlı gənc ailələrin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi və istirahətinin səmərəli təşkili
3.2.4	VVADQ orqanları və yerli icra hakimiyyətlərinin nümayəndələri tərəfindən nikahın bağlanması ilə əlaqədar müraciət edən şəxslərə onların hüquq və vəzifələrinin izah olunması, *ümumi təhsil müəssisələrində* müvafiq mühazirələrin təşkil olunması	Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004-cü ildən başlayaraq	Sağlamlığın yaxşılaşdırılması. Gənclərin ailə həyatına hazırlanması
3.2.5	Gənclərin ailə həyatına hazırlanmasına dair bukletlərin hazırlanması, bu sahə ilə bağlı fakültativ fənnin ali və orta ixtisas məktəblərinin tədris proqramında tətbiqi	Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Gənclərin ailə həyatı haqqında biliklərinin genişləndirilməsi
3.2.6	Demoqrafçıların, iqtisadçıların, hüquqşünasların, həkimlərin və s. iştirakı ilə ailə və nikah mövzusunda müzakirələrin təşkil edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti*	mütəmadi	Gənclərin ailə həyatı haqqında biliklərinin genişləndirilməsi
3.2.7	Boşanmaların səbəb və dinamikasının uçot və təhlilinin təkmilləşdirilməsi	Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi	2004	Gənclərin ailə həyatı haqqında biliklərinin genişləndirilməsi

3.2.8	Ailənin formalaşmasına həsr olunmuş verilişlərin təşkili	*«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti*	mütəmadi	Gənclərin ailə həyatı haqqında biliklərinin genişləndirilməsi
4. Qadınların əmək və məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması				
Qadının analıq, ailə-məişət və peşə vəzifələrinin harmonik uzlaşmasının təmin edilməsi				
4.1	Sanatoriyalarda və ailə istirahət pansionatlarında uşaqların valideynlərlə müalicəsini təmin etmək üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi	Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası (bundan sonra — Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası) cəlb etməklə, *İqtisadiyyat* ~~*və Sənaye*~~ Nazirliyi, *Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi*	daima	İşləyən qadınların və anaların uşaqlarının sağlamlığının yaxşılaşdırılması
4.2	İş prosesinin ağırlığı və gərginliyi, həmçinin qadınların yaş xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, cari və ilkin sanitar nəzarətinə dair normativ-metodiki sənədlərin hazırlanması və təkmilləşdirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi	2004 — 2005	İşləyən qadınların əmək şəraitinin, onların psixofizioloji xüsusiyyətlərinə uyğunlaşmasının təmin edilməsi
4.3	Əməyin mühafizəsi, sanitar-sağlamlıq və əmək şəraitinin yaxşılaşdırılmasına, o cümlədən ağır fiziki işlərin, qadınların sağlamlığı üçün təhlükəli digər işlərin tədricən ləğv edilməsinə, istehsalatda travmatizmin və peşə xəstəliklərinin azaldılmasına yönəldilmiş tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası cəlb edilməklə	2004	Zərərli əmək şəraiti olan işlərdə nəzarətin gücləndirilməsi və qadınların belə işlərdən azadolma templərinin artırılması və başqa işlə təmin edilməsi
4.4	İşaxtaran və işsiz	Əmək və	daima	Qadınlar arasında

	qadınlar üçün peşə hazırlığı və yenidən hazırlıq işinin yaxşılaşdırılması	Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi,		işsizlik səviyyəsinin azaldılması
4.5	Elmi-texniki tərəqqinin tələblərinə uyğun olaraq, qadın kadrların fasiləsiz peşə artımı sisteminin tətbiq edilməsi, onların peşə hazırlığı metodlarının təkmilləşdirilməsi	Təhsil Nazirliyi	daima	İşçi qadınların peşə səviyyəsinin artırılması
5. Əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi və ömür müddətinin artırılması				
5.1. Əhalinin ömür müddətinin artırılması, əmək aktivliyi müddətinin uzadılması				
5.1.1	İstehsalat sahələri üzrə istehsalat travmatizminin vəziyyətinin öyrənilməsi və onun azaldılmasına dair müvafiq tövsiyələrin hazırlanması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası cəlb edilməklə	2004 — 2005	İstehsalat travmatizminin azaldılması
5.1.2	Gənclər arasında alkoqolizm, narkomaniya və toksikomaniyanın profilaktikası məsələlərinə dair tədbirlər planının hazırlanması və həyata keçirilməsi. Təhsil müəssisələrində müvafiq kursun tədris olunmasının təmin edilməsi	Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi (bundan sonra — Daxili İşlər Nazirliyi)	2004 — 2005	Alkoqolizm, narkomaniya və toksikomaniyanın səviyyəsinin azaldılması
5.1.3	Respublikanın məktəblərində, mütəmadi olaraq yol nəqliyyat hadisələrinin profilaktikası üzrə dərslərin keçirilməsinin təmin edilməsi	Təhsil Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi	2004 — 2008	Yol-nəqliyyat qəzalarının səviyyəsinin azaldılması
5.1.4	Təcili yardım stansiyalarının müasir rabitə vasitələri, avtomatlaşdırılmış	Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004 — 2005	Əhalinin sağlamlığının qorunması

	idarəetmə sistemi ilə təchiz edilməsi			
5.1.5	Ürək-damar xəstəliklərini yaradan əsas faktorlar barədə əhalinin məlumat səviyyəsinin artırılması məqsədilə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti*	2004 — 2008	Xəstələnmə hallarının və ürək-damar xəstəlikləri nəticəsində əlilliyin səviyyəsinin azaldılması
5.1.6	İstehsalat amillərinin sağlamlığa mənfi təsirinin azaldılmasına dair elmi cəhətdən əsaslandırılmış tədbirlərin hazırlanması	Səhiyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi	2004 — 2005	Xəstələnmə hallarının və ürək-damar xəstəlikləri nəticəsində əlilliyin səviyyəsinin azaldılması
5.1.7	Ölkə əhalisi arasında ürəyin işemik xəstəliyinin ilkin və hipertonik xəstəliyinin təkrar profilaktikasına dair tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Ürək-damar xəstəliklərinin profilaktikası və müalicəsinin yaxşılaşdırılması
5.1.8	Tibbi müayinə zamanı aşkar edilmiş bütün ürək-damar xəstələrinin dispanser nəzarətinə götürülməsi	Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Ürək-damar xəstəliklərinin profilaktikası və müalicəsinin yaxşılaşdırılması
5.1.9	Onkoloji xəstəliklərin profilaktika üsulları və onları yaradan risk faktorları barədə elmi-publisistik məqalələrin, bukletlərin, plakatların nəşrinin genişləndirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Onkoloji xəstəliklərin profilaktikası və risk amilləri haqqında əhalinin məlumatlanmasının yaxşılaşdırılması
5.1.10	Bədxassəli şişlərin diaqnostikası və müalicəsinin müasir metodlarının işlənib hazırlanması və onkoloji müəssisələrin fəaliyyətinə tətbiq edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Əhaliyə onkoloji yardım fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, onkoloji xəstələnmə və ölüm sayı göstəricilərinin stabilləşməsi
5.1.11	Bütün əhalinin dispanserləşdirilməsi zamanı tənəffüs orqanı xəstəliklərinin yüksək risk qrupunun	Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Pulmonoloji xəstələrə tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması

	aşkarlanmasına xüsusi diqqət yetirilməsi. Həmin qrupların dispanser müayinəsinin təmin edilməsi, zəruri müalicəvi-sağlamlaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi			
5.1.12	VİÇ infeksiyasının profilaktikası üzrə milli proqramın hər il monitorinqinin həyata keçirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	VİÇ infeksiyasının yayılmasının qarşısının alınması
5.1.13	Poliklinika və xəstəxanaların bərpaedici müalicə şöbələrinin (kabinetlərinin) və eləcə də pulmanoloji xəstəxanaların tibbi reabilitasiya şöbələrinin geniş istifadə edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Pulmanoloji xəstələrə tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması
5.1.14	Respublikanın içməli su təchizatı sisteminin və sanitar-mühafizə zonalarının inkişafı üzrə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi	*İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Tikinti və Arxitektura Komitəsi, Səhiyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (bundan sonra — Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi), *Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti*, “Azərsu” Səhmdar Cəmiyyəti	2004-cü ildən başlayaraq	Su təchizatı sisteminin təkmilləşdirilməsi. Qida məhsulları, içməli su, açıq su hövzələri və xalq təsərrüfatı obyektlərinin sanitar bakterioloji nəzarətinin gücləndirilməsi
5.1.15	Əhalinin şəxsi gigiyena və eləcə də yoluxucu	Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Əhalinin sanitar mədəniyyətinin

	xəstəliklərin, bağırsaq infeksiyalarının qarşısının alınmasına yönəldilmiş digər tədbirlər barədə geniş məlumatlandırılma işinin təşkili			yüksəldilməsi və yoluxucu xəstəliklərə yoluxmaların azaldılması və profilaktikası
5.1.16	Epidemioloji monitorinqin avtomatlaşdırılmış sisteminin tətbiq edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Nəzarət altında olan ərazilərdə epidemioloji fəlakətin başlanğıcı haqda vaxtında məlumatlandırma
5.1.17	Məcburi köçkün və qaçqınların səhiyyə və təhsil xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılması	Səhiyyə Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi	daima	Məcburi köçkün və qaçqın əhalisinin sağlamlığının qorunması və təhsil səviyyəsinin artırılması
5.1.18	Müalicəvi-profilaktik müəssisələrin mütəmadi olaraq dezinfeksiya və sterilizəedici preparat, texnika və birdəfəlik tibbi alətlərlə təchiz edilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	daima	Əhalinin sağlamlığının qorunması
5.1.19	Qaçqın və məcburi köçkün gənclərin sıx məskunlaşdıqları yerlərdə, çadır şəhərciklərində reproduktiv sağlamlıq məsələləri ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, *Gənclər və İdman* Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin işləri üzrə Dövlət Komitəsi	mütəmadi	Qaçqın və məcburi köçkün gənclərin sağlamlığının, o cümlədən reproduktiv sağlamlığının qorunması
5.1.20	Doğum, ölüm, xəstələnmə və sanitar-epidemioloji vəziyyətin monitorinqi sisteminin təkmilləşdirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Doğum, ölüm, xəstələnmə və sanitar-epidemioloji vəziyyət göstəriciləri təhlilinin yaxşılaşdırılması, əhali siyahıyaalınmasına dair məsələlərin icrası

5.2 Əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi üçün şəraitin yaxşılaşdırılması				
5.2.1	Respublikada ətraf mühitin və təbiətin mühafizəsinin nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair tədbirlərin həyata keçirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2005	Təbii mühitin yaxşılaşdırılması, əhalinin xəstələnmə hallarının azaldılması
5.2.2	Az tullantılı, tullantısız və axıntısız texnologiyaların, tullantı qazlarından, kanalizasiya və digər tullantı sularından zərərli maddələrin ayrılması və zərərsizləşdirilməsinin, məişət və sənaye tullantılarının utilizə olunmasının effektiv üsullarının işlənib hazırlanması və istehsalatda tətbiq edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2006	Ətraf mühitin yaxşılaşdırılması
5.2.3	Atmosfer havasının çirklənməsinin qarşısının alınması və müəssisələrin ətrafında sanitar-mühafizə zonalarının yaradılması üzrə tədbirlərin hazırlanması və tətbiq edilməsi. Təmizləyici qurğuları olmayan və sanitar-mühafizə zonaları təşkil etməyən sənaye müəssisələrinin və kənd təsərrüfatı obyektlərinin istifadəsinə yol verilməməsi məqsədilə qanunvericiliklə müəyyən olunmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, *İqtisadiyyat* ~~və Sənaye~~ Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	mütəmadi	Atmosferin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması
5.2.4	Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərində ekoloji şəraitin yaxşılaşdırılması üzrə konkret təbiəti mühafizə tədbirlərinin	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti	2004 — 2008	Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərində ekoloji şəraitin yaxşılaşdırılması

	hazırlanması və tətbiq edilməsi	orqanları		
5.2.5	Kənd təsərrüfatı məhsullarında, yemdə, ərzaq məhsullarında, torpaqda və ətraf mühit obyektlərində pestisidlərin, nitratların, insan və heyvanların həyatı üçün təhlükəli olan zəhərli maddələrin, birləşmələrin qalıq miqdarına dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi üzrə tədbirlərin hazırlanması	Səhiyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət *Komitəsi*	mütəmadi	Əhalinin xəstələnmə hallarının azaldılması
5.2.6	Su anbarlarının qorunması üzrə təbiəti mühafizə və sanitariya tədbirlərinin hazırlanması və həyata keçirilməsinə nəzarətin gücləndirilməsi üzrə tədbirlərin hazırlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, *Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti*, "Azərsu" Səhmdar Cəmiyyəti, "Azərenerji" Səhmdar Cəmiyyəti	2004 — 2008	Su anbarlarının qorunmasının təmin edilməsi
5.2.7	Əhalinin sağlam həyat tərzinə cəlb edilməsi məqsədilə:	*Gənclər və İdman Nazirliyi, Mədəniyyət* və Turizm Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti* və digər kütləvi informasiya vasitələri, yerli icra hakimiyyəti orqanları	mütəmadi	Əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
	idman dərnəklərində "açıq qapılar", "nikotinə qarşı mübarizə", "ekoloji cəhətdən təmiz yerdə sağlam həyat" aylıqlarının keçirilməsi;			

	idman, velo, piyada turizmi, “Atam, anam və mən ən sağlam ailəyik” və digər yarışlarının təşkili; reklamların, şüar və pannoların hazırlanması və yayılması;			
	televiziya kanallarında, kütləvi informasiya vasitələrində müvafiq mütəxəssislərin iştirakı ilə müxtəlif səpkidə proqramların işıqlandırılması və mətbuat səhifələrində silsilə yazıların nəşr edilməsi;			
	“Ən sağlam idman ailəsi” olan şəhər və rayonlar, kənd və qəsəbələr arasında respublika müsabiqə-baxışlarının təşkil edilməsi			
5.2.8	Ərzaq məhsullarının tərkibində olan zəhərli kimyəvi maddələrin və mineral gübrələrin qalıqlarının respublikanın müxtəlif ərazilərində uşaqların və ümumiyyətlə, əhalinin sağlamlıq vəziyyətinə təsir dərəcəsinə dair müayinələrin keçirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, *İqtisadiyyat* ~~*və Sənaye*~~ Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət *Komitəsi*	mütəmadi	Əhalinin xəstələnmə hallarının azaldılması
5.2.9	Avtonəqliyyatın işi ilə bağlı havanın zəhərlənməsinin azaldılması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi. Avtomaşınların texniki vəziyyətinə və avtotəsərrüfatların işlənmiş qazların toksikliyi normalarına riayət etməsinə nəzarətin təmin edilməsi	Daxili İşlər Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması, kanserogen maddələrin azaldılması
5.2.10	Respublikanın sənaye mərkəzlərində yaşayan	Ekologiya və Təbii Sərvətlər	2004 — 2008	Əhalinin ətraf mühitin təsiri

	əhalinin ətraf mühitin təsiri amillərindən xəstələnmə halları haqqında məlumatın təhlilinin avtomatlaşdırılmış sisteminin hazırlanması və tətbiq edilməsi	Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti*		amillərindən xəstələnməsi hallarına nəzarətin və onun uçotunun təkmilləşdirilməsi
5.2.11	Ətraf mühitin vəziyyəti haqqında kütləvi informasiya vasitələrində mütəmadi olaraq məlumatın verilməsi, tematik məqalələrin nəşr edilməsi, verilişlərin təşkil edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti* və digər kütləvi informasiya vasitələri	mütəmadi	Əhalinin ekoloji savadının və məlumatlılığının artırılması
5.2.12	Ağır fiziki, aşağı ixtisaslı əl əməyinin və zərərli şəraitdə məşğulluq hallarının azaldılması üzrə tədbirlərin hazırlanması, əmək şəraitinin sanitar norma və qaydalarına uyğunlaşdırılmasının təmin edilməsi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2004	Əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması
5.2.13	Müvafiq sanitar normalarının, əməyin təhlükəsizliyi qaydalarının və əlverişsiz şəraitin sağlamlığa təsirinin azaldılmasını təmin etmək üzrə tədbirləri yerinə yetirməyə görə təsərrüfat təşkilatlarına nəzarətin gücləndirilməsi. Əmək şəraiti və əməyin mühafizəsi məsələləri üzrə qüvvədə olan qanunvericilik haqda əhalinin məlumatlandırılması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi	mütəmadi	Əlverişsiz əmək şəraitinin sağlamlığa təsirini azaltmaq

	sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi			
5.2.14	Sağlam həyat tərzinin formalaşmasını, ümumi sanitar mədəniyyətinin və gigiyenik biliklərin səviyyəsinin yüksəldilməsini, insanlarda öz səhhətlərinə diqqətli münasibətin tərbiyəsinə həsr olunmuş verilişlərin mütəmadi olaraq keçirilməsini, elmi ədəbiyyatın, məqalələrin, bukletlərin və plakatların nəşr olunması	Səhiyyə Nazirliyi, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti,* Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2008	Sağlam həyat tərzinin formalaşdırılması
5.2.15	Çoxuşaqlı valideynlərin istirahəti və müalicəsi üçün sanatoriyalar, istirahət evləri şəbəkəsinin genişləndirilməsi	Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası cəlb edilməklə	2004 — 2008	Çoxuşaqlı valideynlərin sağlamlığının yaxşılaşdırılması və ailə istirahətinin təşkili
5.2.16	Respublika üzrə əhalinin iş və yaşayış yerlərində sağlamlaşdırıcı bədən tərbiyəsi hərəkətinə geniş cəlb olunmasının həyata keçirilməsi	*Gənclər və İdman* Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası cəlb edilməklə, yerli icra hakimiyyəti orqanları	mütəmadi	Əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
5.2.17	Əhalinin bədən tərbiyəsi və idmanla məşğul olması üçün yeni yaşayış evlərinin salındığı məhəllələr və həyətlərdə ən sadə idman qurğularının istifadəyə verilməsi	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Tikinti və Arxitektura Komitəsi, *Gənclər və İdman* Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	mütəmadi	Bədən tərbiyəsinin inkişafı, əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
5.2.18	Yüksək keyfiyyətli və az kaloriyalı ərzaq məhsullarının istehsalının çoxaldılması	İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının	2004 — 2008	Maddələr mübadiləsi prosesinin pozulması ilə bağlı xəstəliklərin profilaktikası

	üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi, süd məhsullarının istehsalının və çeşidinin genişləndirilməsi	Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi		
5.2.19	Şəhər və qəsəbələrdə kommunal-təsərrüfat müəssisələrinin (kanalizasiya, zibildaşıma və s.) işini yaxşılaşdırmaq istiqamətində əməli tədbirlərin görülməsi	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Tikinti və Arxitektura Komitəsi, *İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələri cəlb etməklə	mütəmadi	Əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
5.2.20	Sanitar normalarına cavab verməyən yerlərdə qanunsuz ərzaq mallarının ticarətinə, heyvanların kəsilməsinə və ət satışına qarşı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tədbirlərin görülməsi	Daxili İşlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələri cəlb etməklə	mütəmadi	Əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
5.2.21	Keyfiyyətsiz və istifadə vaxtı keçmiş ərzaq məhsullarının və dərman preparatlarının satışına qarşı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, *İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi	mütəmadi	Əhalinin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi
6. Yaşlı insanlara qayğı				
6.1	Ahıl vətəndaşların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramının hazırlanması	Nazirlər Kabineti, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və digər aidiyyəti icra hakimiyyəti orqanları	2004	Ahıl vətəndaşların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi
6.2	Tənha, yaşlı və əmək qabiliyyəti olmayan və tibbi yardıma ehtiyacı olan şəxslərə həkimin və hamilik edən tibb	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	mütəmadi	Yaşlıların sağlamlığının yaxşılaşdırılması

	bacısının mütəmadi müayinəsinin təmin edilməsi, lazım gəldikdə profilli stasionarlara hospitallaşdırılması, ehtiyacı olanların isə qocalar və əlillər üçün internat evlərində məskunlaşdırılmasının təmin edilməsi			
6.3	Respublikanın şəhər və rayonlarının müalicə-profilaktika müəssisələrində herontoloji kabinetlər şəbəkəsinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004-cü ildən başlayaraq	Yaşlıların sağlamlığının yaxşılaşdırılması
6.4	Yaşlı insanlar üçün qida normalarının müəyyənləşdirilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004	Yaşlıların sağlamlığının yaxşılaşdırılması
7. Miqrasiya proseslərinin tənzimlənməsi				
7.1	Miqrasiya siyasətinin həyata keçirilməsinə dair Dövlət Proqramının hazırlanması	Nazirlər Kabineti, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti və digər icra hakimiyyəti orqanları	2004	Miqrasiya siyasətinin həyata keçirilməsi üzrə tədbirlərin müəyyənləşdirilməsi
7.2	Dövlət idarəetmə orqanları tərəfindən miqrasiya ilə bağlı tələb olunan məlumatların həcminin, xarakterinin və mənbələrinin müəyyənləşdirilməsi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd	2004	Miqrasiya sahəsində məlumat bazasının təkmilləşdirilməsi

		Xidməti aidiyyəti dövlət orqanları ilə birlikdə		
7.3	Miqrasiya üzrə informasiya mərkəzinin yaradılması	Nazirlər Kabineti, aidiyyəti icra hakimiyyəti orqanları	2004 — 2005	Miqrasiya sahəsində məlumat bazasının təkmilləşdirilməsi
7.4	Daxili miqrasiya ilə bağlı uçot sahəsində vəziyyətin öyrənilməsi, məlumat mənbələrinin dəqiqləşdirilməsi və bu sahədəki işlərin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi , İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, Azərbaycan Respublikasının Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi	2004 — 2005	Miqrasiya sahəsində məlumat bazasının təkmilləşdirilməsi
7.5	Miqrasiya prosesləri üzrə müasir texniki nəzarət sisteminin və vahid miqrasiya informasiya bankının yaradılması	Nazirlər Kabineti, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi	2004 — 2005	Miqrasiya sahəsində məlumat bazasının təkmilləşdirilməsi
7.6	Qanunsuz miqrasiya ilə mübarizəyə dair təkliflərin hazırlanması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi,	2004	Qanunsuz miqrasiyanın qarşısının alınması

		Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti		
7.7	Miqrasiyanın idarə olunmasında iştirak edən icra hakimiyyəti orqanlarının bu sahədəki fəaliyyətinin əlaqələndirilməsinin təmin edilməsi	Nazirlər Kabineti*, Dövlət Miqrasiya Xidməti*	daima	Miqrasiya sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi
7.8	Respublika regionlarının demoqrafik inkişafına uyğun olaraq sosial infrastrukturun inkişafına yönəlmiş investisiyaların ayrılması ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	Nazirlər Kabineti, *İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	daima	Əhaliyə göstərilən sosial xidmətin səviyyəsinin artırılması
7.9	Kənd yerlərində gənclərin maraqlarına əsasən mədəni-maarif müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi ilə bağlı müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi	Təhsil Nazirliyi, *Gənclər və İdman* Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2004 — 2008	Kənd əhalisinin asudə vaxtının səmərəli keçirilməsinin yaxşılaşdırılması
7.10	İnsan alqı-satqısının qarşısının alınması məqsədilə əhalinin, o cümlədən yeniyetmə və gənclər arasında maarifləndirmə kampaniyasının həyata keçirilməsi	Daxili İşlər Nazirliyi, *Gənclər və İdman* Nazirliyi, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti*, qeyri-hökumət təşkilatları	daima	Qeyri-qanuni miqrasiyanın və insan alqı-satqısının qarşısının alınması
8. Əhali sakinliyi və demoqrafiya sahəsində kadr hazırlığı və elmi-tədqiqat işi				
8.1	2050-ci ilə qədər	Əmək və	2004	Əhalinin təkrar

	ölkənin demoqrafik inkişafına dair proqnozun hazırlanması	Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi , İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası		istehsalının perspektivli parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi
8.2	Regional xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla, əhalinin təkrar istehsalında əsas elementlərin öyrənilməsi ilə bağlı tədqiqatın aparılması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, Milli Elmlər Akademiyası	2005	Əhalinin təkrar istehsalının perspektivli parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi
8.3	Nikah-ailə münasibətlərinin inkişaf meyllərinin öyrənilməsi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi , Səhiyyə Nazirliyi, Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2005	Əhalinin təkrar istehsalının perspektivli parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi
8.4	Ailənin formalaşması perspektivlərinin və onun dayanıqlığının artırılması problemlərinin öyrənilməsi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2005	Əhalinin təkrar istehsalının perspektivli parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi
8.5	Əhali miqrasiyasının əsas istiqamətlərinin və miqyasının tədqiqi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Miqrasiya proseslərinin öyrənilməsi və bu sahədə siyasətin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin hazırlanması
8.6	Miqrasiyanın səbəbləri və onun tənzimlənməsi problemlərinə dair	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi	mütəmadi	Miqrasiya proseslərinin öyrənilməsi və bu

	araşdırmaların aparılması	Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, *Dövlət Miqrasiya Xidməti*		sahədə siyasətin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin hazırlanması
8.7	Sosial sahənin kompleks inkişafı və əhalinin rifahının artırılması ilə bağlı problemləri əhatə edən tədqiqatın aparılması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi , Səhiyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2008	Əhalinin təkrar istehsalının perspektivli parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi
8.8	Demoqrafik siyasətin formalaşmasının elmi əsaslarının hazırlanması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2005	Əhalinin təkrar istehsalının perspektivli parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi
8.9	Ölkənin ekologiya xəritəsinin hazırlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Ekologiya şəraitinin yaxşılaşdırılması
8.10	Əhalinin sağlamlığına təsir edən ətraf mühitin kompleks tədqiqi	Səhiyyə Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	İnsan sağlamlığına təsir göstərən əsas amillərin müəyyənləşdirilməsi
8.11	Sənayedə işləyənlərin sağlamlığına təsir edən istehsal amillərinin qiymətləndirilməsi, peşə xəstəlikləri zamanı dispanserləşdirmə və gigiyenik normalar və reabilitasiya məsələlərinə dair tədqiqatların aparılması	*İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, yerli icra hakimiyyəti orqanları	mütəmadi	Əmək şəraitinin sağlamlaşdırılması, peşə xəstəliklərinin və peşə patalogiyalarının azaldılması, reabilitasiya sisteminin təkmilləşdirilməsi
8.12	Bakterial və virus infeksiyalarının epidemioloji, immunoloji, həmçinin uşaqlar və böyüklər arasında təbii mənbəli aspektlərin öyrənilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Bakterial və virus təbiətli yoluxucu xəstəliklərin azaldılması

	əsasında yoluxucu xəstəliklərlə mübarizəyə dair əsaslandırılmış profilaktik tədbirlərin hazırlanması			
8.13	Parazitar xəstəliklərin və onların bölgə xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi və onlarla mübarizəyə (malyariya, leyşmanioz, insanın toxuma helmintozu, teniarxoz) dair təkliflərin verilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Parazitar xəstəliklərin azaldılması və onların mənbəyinin ləğv edilməsi
8.14	Onkoloji xəstəliklərin diaqnostika və müalicə metodlarının təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin hazırlanması	Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004	Onkoloji xəstəliklərin qarşısının alınması və ömür uzunluluğunun artırılması
8.15	Dayaq-hərəkət sisteminin bədxassəli xəstəliklərinin diaqnostikası və müalicəsinə dair tədqiqatların aparılması	Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Əlilliyin səviyyəsinin azaldılması
8.16	Uşaqların xəstələnməsinin tibbi-sosial problemlərinə dair tədqiqatların aparılması	Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Pestisidlərin uşaq sağlamlığına təsirinin müəyyən edilməsi və təhlili. Yeni doğulan körpələrin ölüm səviyyəsinin azaldılmasına dair elmi tədbirlərin hazırlanması
8.17	Respublikanın müxtəlif iqlim zonalarında kənd və şəhər əhalisi arasında vərəm və ağciyər patologiyasının öyrənilməsi	Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Vərəm xəstəliklərinin müalicəsinin səmərəli aparılması
8.18	Siyahıyaalınmalararası dövrdə sosial-demoqrafik araşdırmaların materiallarının təhlili və sistemləşdirilməsi ilə bağlı müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi	Dövlət Statistika Komitəsi, Milli Elmlər Akademiyası	mütəmadi	Demoqrafiya sahəsində statistik göstəricilərin təkmilləşdirilməsi
8.19	Əhali sakinliyi və	Əmək və	2004 —	Əhali sakinliyi və

	demoqrafik inkişaf sahəsində kütləvi-informasiya vasitələrində proqramların hazırlanması və əhalinin məlumatlandırılmasının təmin edilməsi	Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi , Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, *«Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti* və digər kütləvi informasiya vasitələri	2008	demoqrafik inkişaf sahəsində məlumatlandırılmanın təşkil edilməsi
8.20	Əhali sakinliyinin inkişafında sosial-iqtisadi və demoqrafik amillərin qarşılıqlı asılılığının sosioloji tədqiqatların aparılması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, *İqtisadiyyat ~~və Sənaye~~* Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	mütəmadi	Əhali sakinliyi və demoqrafiya siyasətinin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin hazırlanması
8.21	Demoqrafiya, sanitar-gigiyena və səhiyyənin təşkili sahəsində elmi kadrların hazırlanması	Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004-cü ildən başlayaraq	Proqramın həyata keçirilməsinə dair kadr təminatı
8.22	Demoqrafiya, sosiologiya, sanitar-gigiyena məsələləri üzrə pedaqoji kadrların hazırlanması	Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2004 — 2008	Proqramın həyata keçirilməsinə dair kadr təminatı
8.23	Ali təhsil müəssisələrində sosial psixologiya sahəsində sosioloq və iqtisadçı-demoqrafların hazırlanması	Təhsil Nazirliyi	2004 — 2008	Proqramın həyata keçirilməsinə dair kadr təminatı
8.24	Demoqrafiya sahəsində xüsusi fənlərin tədris edilməsi	Təhsil Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 — 2005	Proqramın həyata keçirilməsinə dair kadr təminatı
8.25	Körpələr və uşaq evlərində bədən tərbiyəsi üzrə tədris proqramlarının	Təhsil Nazirliyi, *Gənclər və İdman* Nazirliyi, Milli Elmlər	2004-cü ildən başlayaraq	Uşaqların sağlamlığının qorunması

	hazırlanması və tətbiqi	Akademiyası		

© LegalActs LLC